

IBBY NOVICE

2. APRIL – MEDNARODNI DAN KNJIG ZA OTROKE 2013

2. aprila – na rojstni dan danskega pravljicarja Hansa Christiana Andersena (1805–1875) – vse od leta 1976 praznujemo mednarodni dan knjig za otroke. Vsako leto za ta praznik druga nacionalna sekcija IBBY pripravi plakat in poslanico. Letos je bila to IBBY sekcija Združenih držav Amerike (USBBY – United States Board on Books for Young People). Plakat je naslikal ilustrator Ashley Bryan, poslanico je napisala pesnica Pat Mora.

Pat Mora

S knjigosrečo okoli sveta

Brati znava, ti in jaz.
Vidiva, kako črke postanejo besede
in besede postanejo knjige,
ki jih drživa v rokah.

Slišiva šepetanje reke
in njeno bučanje s papirnih listov,
medvede, kako pojejo
smešnice luni.

Vstopava v strašljive sive gradove
in v najinih rokah cvetoče drevje požene
do oblakov. Drzne deklice letijo;
fantje ribarijo sijoče zvezde.

Ti in jaz bereva, krog za krogom,
s knjigosrečo okoli sveta.

(Prevedla Barbara Simoniti)

S knjigosrečo okoli sveta: Berimo poezijo!

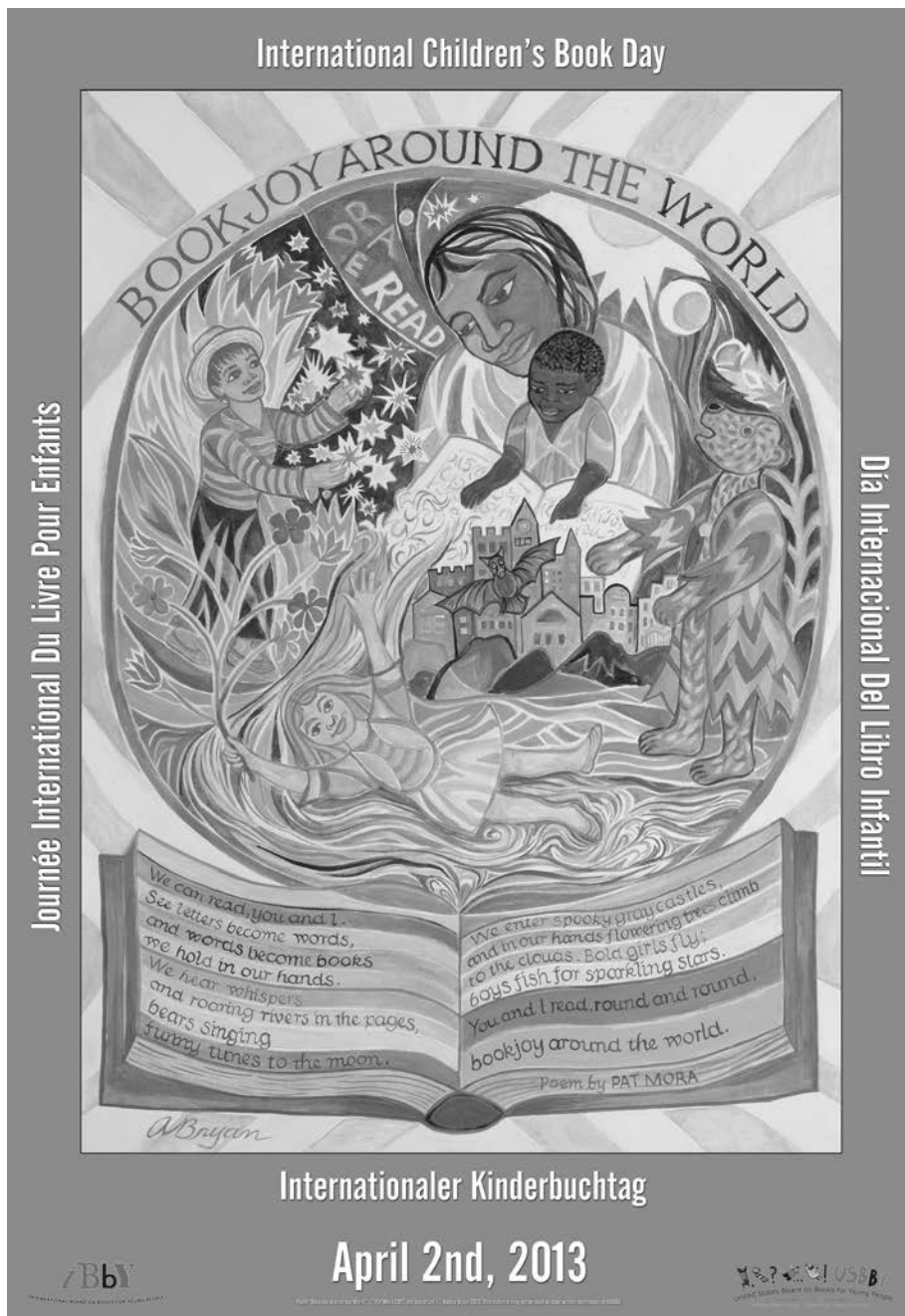
Slovenska sekcija IBBY, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo pri Mestni knjižnici Ljubljana, Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS, Bralno društvo Slovenije, Društvo Slovenskih pisateljev – sekcija za mladinsko književnost ter revija *Otrok in knjiga* pri Mariborski knjižnici smo osnovali akcijo, ki je potekala vse od 21. marca – mednarodnega dneva poezije, preko 2. aprila – mednarodnega dneva knjig za otroke, do Slovenskih dnevoj knjige in 23. aprila – svetovnega dneva knjige in avtorskih pravic. Pobudo za to odmevno slovensko akcijo smo njeni organizatorji dobili v mednarodni poslanici ob 2. aprilu.

V vsem slovenskem prstoru smo k branju poezije spodbujali v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah, v splošnih knjižnicah, šolskih knjižnicah, knjigarnah, medijih idr. tako otroke in mladino kot odrasle; spodbujali smo zasebno branje oz. posameznike, skupine, javnost ...

Od vsepovsod smo dobivali sporočila o različnih izvirnih in ustvarjalnih oblikah spodbujanja branja poezije in prijetnem druženju ob tem. Osrednja dogodka na nacionalni ravni je ob letošnjem 2. aprilu pripravila MKL, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo, v sodelovanju s Sloven-

sko sekcijo IBBY, oba v MKL, Knjižnici Otona Župančiča v Ljubljani: 2. aprila je bila svečana otvoritev razstave o poeziji

s pesniško matinejo, 10. aprila pa strokovni simpozij o poeziji **Pesem, boginja, zapoj!**

50. SEJEM OTROŠKIH KNJIG V BOLOGNI

Letošnji sejem je potekal od 25. do 28. marca.¹ Na več kot 20.000 kvadratnih metrih se je predstavilo 1.200 razstavljalcev iz več kot 70 držav. Sejem je tudi tokrat ponudil vpogled v smernice na področju otroške in mladinske literature, predstavljeni pa so bili tudi izzivi digitalnega založništva. Okrogli jubilej so organizatorji te pomembne mednarodne prireditve obeležili s publikacijo *Bologna – 50 let otroških knjig z vsega sveta* (v italijanskem in angleškem jeziku). V njej poudarek ni le na zgodovini in uspehih sejma samega, ampak predstavlja tudi pomemben prispevek k študijam o otroških in mladinskih knjigah.

Tudi revija *Otrok in knjiga* že dolga leta spremlja tako sejem v Bologni kot prodajno razstavo Bologna po Bologni: v 12. številki (leta 1981) zasledimo prispevek Matjaža Schmidta *Pogled na letošnji bolognski sejem knjig za otroke s posebnim ozirom na otroško ilustracijo*, v št. 23–24 (1986) pa kar dva prispevka: Denis Poniž: *Sejem otroških knjig – Bologna* in Mirjam Kopše: *Pozor, sveže barve!* Od leta 2001 (št. 51) je o sejmju, s poudarkom na razstavi ilustracij, poročala Maruše Avguštin.

Ob jubileju so se organizatorji sejma povezali z Univerzo v Bologni, italijanskim Združenjem založnikov in s Švedsko, ki je bila letošnja častna gostja, ter pripravili pester in bogat program tako na sejmju kot po mestu Bologna.

Gostujoča dežela Švedska se je predstavila z izborom sodobnih ilustratorjev in mladinskih knjig ter tudi s prireditvami. Posebno slavnosten trenutek je bil namenjen razglasitvi letošnje dobitnice nagrade ALMA, ki jo vsako leto v spo-

min Astrid Lindgren podeljuje Švedski narodni svet za kulturo. Nagrado ALMA 2013² je prejela vsestranska ustvarjalka **Marisol Misenta – Isol** (r. 1972) iz Argentine.

Na razstavi ilustracij – ki jo pripravljajo od leta 1967 – se je letos predstavilo 77 avtorjev s 385 ilustracijami iz 60 držav. Naslovnico kataloga je prispeval **Peter Sís**, Andersenov nagrajenec 2012. Dobitnica letošnje nagrade Ars in Fabula Grant Award je ilustratorica **Louise Heymans** iz Hamburga.

Ob 50 –letnici sejma so prvič podelili nagrado »najboljši založnik mladinskih knjig« oz. kar šest teh nagrad. Prejeli so jih:

- iz Afrike: Bakame Editions, Kigali, Ruanda
- iz Azije: Tara Books, Chennai, Indija
- iz Srednje in Južne Amerije: Cosac Naify, Sao Paulo, Brazilija
- iz Evrope: Planeta Tangerina, Carcavelos, Portugalska
- iz Severne Amerike: Chronicle Books, San Francisco, ZDA
- iz Oceanije: Gecko Press, Wellington, Nova Zelandija.

Že leta 1966 so na sejmju začeli podeljevati nagrado *Critici in Erba* knjigam, ki jih je izbirala otroška žirija; leto kasneje je bila med finalistkami za nagrado tudi slikanica Frana Milčinskega *Desetnica*, toda v češki izdaji (Mlade leta, Praga). Kmalu so na sejmju uvedli še strokovno žirijo, ki izbira nagrado *Bologna ragazzi Award*. Nekaj let sta obstajali torej dve žiriji, otroška in strokovna, zdaj pa že dalj časa podeljuje nagrade le strokovna žirija. Spreminjale so se

¹ <http://www.bookfair.bolognafiere.it/home/878.html>

² www.alma.se

tudi kategorije knjig, ki so jim nagrade podeljene. Ob 40-letnici podeljevanja sejemske nagrade so pripravili razstavo vseh nagrajenih knjig, ki je v virtualni obliki dostopna na: <http://www.bibliote-casalabora.it/ragazzi/documenti/8973>

V slovenščino je prevedenih zelo malo (prvo)nagrajenih knjig, pri prevodih pa ugotavljamo tudi precejšnje zamudništvo,³ npr. slikanica Tomija Ungererja *Die drei Räuber* iz leta 1963 je v slovenščini pod naslovom *Trije razbojniki* izšla šele leta 2010 (Mladinska knjiga). Slikanica Ernsta Jandla *Fünfter sein* iz leta 1997 je v slovenskem prevodu pod naslovom *Strahopetko* izšla leta 1999 (Mladinska knjiga). Slikanica Marcusa Pfisterja *Der Regenbogenfisch*, ki je leta 1993 prejela nagrado *Critici in Erba*, pa je še istega leta pod naslovom *Mavrična ribica* izšla tudi pri nas (EPTA, založba najlepših slikanic). Tega leta je bila v Ljubljani prvič organizirana tudi prodajna razstava Bologna po Bologni.

Nagrade »Bolognaragazzi Award 2013«

Nagrajene so bile naslednje knjige:

- **Za leposlovno knjigo:** Iwona Chmielewska: *Eyes* (Oči). Ilustr. Iwona Chmielewska. Changbi Publishers, Paju-si, Koreja.
- **Za poučno knjigo:** Katy Couprie: *Dictionnaire fou du corps* (Nori slovar o človeškem telesu), ilustr. Katy Couprie. Éditions Thierry Magnier, Pariz, Francija.
- **Nagrada Novi horizonti:** *Diccionario para armar* (Priročni slovar/Priročnik) Tekst: Carmen Leñero, Francisco Hinojosa, Francisco Segovia in drugi. Ilustr. Alejandro Magal-

anes, Diego Bianki, Fabricio Vanden Broeck in drugi. Ured. Miriam Martínez Garza, Luis Fernando Lara. El Colegio de México, Conaculta, Alas y Raíces, Mexico City, Mexico.

- **Nagrada za prvenec:** Paul Thurlby: *Alphabet* (Abeceda). Ilustr. Paul Thurlby. Templar Publishing, Dorking, Velika Britanija.

Vse nagrajene knjige in tudi nekatere finalistke so bile seveda prisotne tudi na razstavi Bologna po Bologni. Ob izboru na ljubljanski razstavi so bili opazni naslednji **trendi na področju mladinske književnosti:**

- vse več je slikanic, v katerih slikovno gradivo prevladuje nad besedilnim (zgodbe v slikah, strip idr.), vse manj je ubesedenih »pravih«⁴ zgodb, pač pa različne kombinacije besedilnega in slikovnega gradiva vabijo bralca v interaktivnost, v oblikovanje lastnih zgodb idr.;
- vse več je slikanic brez besed, ki s svojo univerzalno govorico izzivajo inovativno in kreativno branje; mdr. je italijanska sekcija IBBY predstavila zbirko *Silent Books*,⁴ slikanice brez besedila, ki jih je s pomočjo nacionalnih sekcij IBBY zbrala za knjižnico begunskih otrok na otoku Lampedusa (Slovenska sekcija IBBY je prispevala slikanico Damijana Stepančiča *Zgodba o sidru*);
- pojavljajo se slikanice za t. i. »lahko branje«, ki so s kombinacijo ilustracije in znakov ter simbolov namenjene ljudem s posebnimi potrebami, ki imajo pri branju velike težave;
- sejem je ponovno odkrival velike ilustratorje iz preteklosti, nagrajene avtorje, kanonska besedila iz svetovne književnosti idr., kar pravzaprav

³ Slikanica Maurica Sendaka *Where the Wild Things are*, katere 50-letnico izida praznujemo letos, bo v slovenskem prevodu pod naslovom *Tja, kjer so zverine doma* izšla šele letos (Mladinska knjiga).

ni trend, ampak stalnica sejma in seveda tudi razstave Bologna po Bologni.

Na sejmu v Bologni imajo svoje razstavne paviljone tudi združenja in inštitucije, ki prispevajo k razvoju mladinskih knjig; tudi na njih vsako leto opozarjamo na Bologni po Bologni. Tako so na razstavnem prostoru **Mednarodne mladinske knjižnice v Münchnu (IJB)** razstavljene *The White Ravens* (Bele vrane) 2013,⁵ najboljše med najboljšimi mladinskimi knjigami v mednarodnem prostoru; izmed slovenskih so letos izbrali naslednje: Monika Kropelj in Robert Dapit, *Živalska govorica: Slovenske basni in pripovedi o živalih*, ilustr. Adrian Janežič (Didakta, 2011), Barbara Simoniti, *Močvirniki: zgodbe iz Zelene dobrave*, ilustr. Peter Škerl (Mladinska knjiga, 2012), Peter Svetina, *Čudežni prstan*, ilustr. Damijan Stepančič (Vodnikova založba, 2011) in Zoran Šteinbauer, *Izgubljeni gozd* (Miš, 2012). **Mednarodna zveza za mladinsko književnost (IBBY)** je razstavi-

la knjige, katerih ustvarjalci so prejeli IBBY častne liste 2012⁶ (med njimi tudi ilustrator Danijel Demšar za ilustracije pesniške zbirke *Roža v srcu* Bine Štampe Žmavc (Mladinska knjiga, 2010), avtorica Bina Štampe Žmavc za knjigo *Cesar in roža* (Miš, 2009), prevajalec Boštjan Gorenc – Pižama za knjigo Terry Pratchett and Neil Gaiman, *Dobra znamenja* (Sanje, 2010)), nadalje knjige za otroke s posebnimi potrebami, predstavili so poslanico in plakat ob letošnjem 2. aprilu ter osnutek programa 34. mednarodnega IBBY kongresa, ki bo naslednje leto v Mehiki, idr.

Bolonjski sejem se je skozi leta spreminjal, krčil in koncentriral. Danes je to predvsem poslovno-strokovni sejem, ki daje odličen pregled nad tem, kaj se dogaja na področju otroških in mladinskih knjig. Sejem je ob 50-letnici v »najlepših« letih, zrel in izčiščen, odziven na novosti; »dobra znanka«, ki vsako leto s čim preseneti. Najbrž bi nekaj podobnega lahko rekli tudi za Bologno po Bologni, saj tudi 21. po vrsti še vedno pritegne veliko obiskovalcev in kupcev.

21. PRODAJNA RAZSTAVA BOLOGNA PO BOLOGNI

Razstava je potekala je od 28. maja do 1. junija 2013 v Knjigarni Konzorcij v Ljubljani. Na njej smo opozorili na 50-letnico sejma otroških knjig v Bologni, pa tudi na to, da je Pionirska knjižnica v Ljubljani že pred Bologno po Bologni zbirala informacije in knjige s sejma ter jih posredovala v slovenski prostor; tako je bilo razumljivo, da jo je

Knjigarna Konzorcij povabila k strokovnemu sodelovanju pri pripravi *Bologne po Bologni*. Častni govor na slavnostni otvoritvi je imela Tanja Pogačar, dolgoletna sodelavka Pionirske knjižnice.

Bologna po Bologni je ponudila prvonagrajene knjige s sejma v Bologni, izbor drugih umetniško prepričljivih in trendovskih kakovostnih knjig, pred-

⁴ <http://www.bibliotecasalaborsa.it/ibby/documenti/23597>

⁵ <http://www.ijb.de/files/whiteravens/wr13/Einleitung13.htm>

⁶ <http://www.ibby.org/index.php?id=270>

vsem slikanic v angleščini, nemščini, francoščini, italijanščini in španščini, za katere menimo, da so zanimive za slovenske mlade in odrasle bralce. Vsak dan je imela mag. Tilka Jamnik strokovno predstavitev razstavljenih knjig, dvakrat je Ida Mlakar iz MKL, Pionirske pripovedovala pravljice iz razstavljenih knjig, gostovala pa je tudi francoska ilustratorica Elis Wilk.

Za vabilo na razstavo smo uporabili ilustracijo Marlenke Stupica iz njene avtorske slikanice *Čudežno drevo*, da bi se poklonili eni najpomembnejših slovenskih ilustratoric, tudi letošnji dobitnici Prešernove nagrade za življenjsko delo, in da bi hkrati javnost na poetičen način opozorili, da vsako pomlad »zacveti« tudi Bologna po Bologni z novimi knjižnimi lepotami.

ZGODBA O SIDRU V ZBIRKI »SILENT BOOKS« Slikanica Damijana Stepančiča se bo zasedla v knjižnici na otoku Lampedusa

Italijanska sekcija IBBY je v sodelovanju s Palazzo delle Esposizioni v Rimu osnovala zbirko »silent books«, slikanic brez besed, da bi osnovala knjižnico za otroke beguncev različnih narodnosti na otoku Lampedusa. Pozvala je vse nacionalne sekcije IBBY, da pošljemo takšne slikanice; odzvalo se je 20 sekcij, ki so poslale okrog 100 slikanic. Slovenska sekcija IBBY je poslala slikanico Damijana Stepančiča *Zgodba o sidru* (Mladinska knjiga, 2010).

Posebna komisija je izmed slikanic izbrala najboljše (t. i. »častna lista« najboljših slikanic) in jih predstavila 27. marca 2013 na sejmu otroških knjig v Bologni, podelili so tudi tri posebne nagrade. Na »častno listo« so se uvrstila naslednja dela: Ajubel: *Robinson Crusoe*; Ara Jo:

The Rocket Boy; Raymond Briggs: *The Snowman*; Katy Couprie & Antonin Louchard: *Tout un monde*; Suzy Lee: *Wave*; Madalena Matoso: *Todos Fazemos Tudo*; Gonzalo Moure Trenor & Alicia Varela: *El arenque rojo*; Shaun Tan: *The Arrival*; Marije & Ronald Tolman: *De boomhut*; David Wiesner: *Flotsam*; Nicole De Cock: *Aan de overkant* (nagrada Amnesty International); Lela & Enzo Mari: *La mela e la farfalla* (nagrada Italijanske sekcije IBBY); Bente Olesen Nyström: *Hr. Alting* (nagrada Palazzo delle Esposizioni).

Vse slikanice so bile razstavljene v Palazzo delle Esposizioni v Rimu od 7. maja do 21. julija 2013. Razstava bo potovala še po nekaterih italijanskih mestih, njen končni cilj pa bo seveda otok Lampedusa.

Na Lampedusi je Italijanska sekcija IBBY v sodelovanju z lokalno skupnostjo v času od 22. do 29. junija letos organizirala tabor in delovno akcijo, na katero je pozvala prostovoljce, ki naj bi vsak po svojih močeh prispevali k izgradnji knjižnice (oprema zgradbe, knjižnična obdelava in postavitve slikanic, priprava in izvedba spremljevalnega programa, od pripovedovanja pravljic do glasbenih in plesnih prireditev idr.)

Odprtje knjižnice z zbirko »silent books« bo v septembru 2013. Te slikanice brez besed naj bi prispevale k jezikovnemu in splošnemu razvoju otrok beguncev na otoku Lampedusa. Ilustracije pripovedujejo zgodbe, ki jih besede ne zmorejo; bogate z občutki, sanjami in spomini presegajo jezikovne ovire in gradijo mostove med različnimi kulturami.

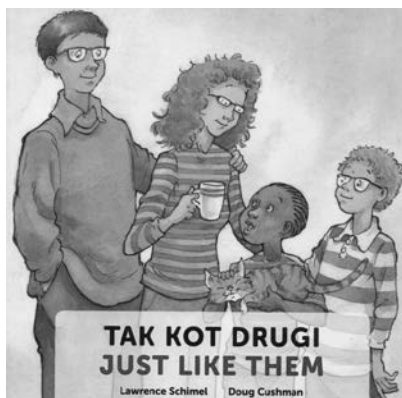
SLIKANICA TAK KOT DRUGI V ZBIRKI KNJIG ZA OTROKE S POSEBNIMI POTREBAMI

Dvojezična slikanica Lawrence Schimela *Tak kot drugi / Just like them*, ki jo je ilustriral Doug Cushman, iz španščine prevedel Brane Mozetič, izdal pa Center za slovensko književnost v Ljubljani (2011), je uvrščena v IBBY zbirko knjig za otroke s posebnimi potrebami. Predstavljena je tudi v katalogu *Outstanding books for young people with disabilities 2013* Mednarodne zveze za mladinsko književnost (IBBY), ki zajema 60 knjig.

IBBY Dokumentacijski Center knjig za otroke s posebnimi potrebami je bil osnovan leta 1985 na Norveškem inštitutu za specialno pedagogiko Univerze v Oslu, vodila ga je Nina Reidarson. Leta 2002 je vodenje prevzela Heidi Cortner Boiesen in Center preselila na Haug Municipal Resource Centre for Young

People with Disabilities v kraju Baerum na Norveškem.

V kratkem se bo Center preselil v Kanado, in sicer v splošno knjižnico v Torontu (Toronto Public Library's North York Central's Children's Department).

ALMA 2013

Spominsko nagrado Astrid Lindgren – ALMA 2013 je prejela ISOL, argentinska ilustratorica, karikaturistka, grafičarka, avtorica, pevka in skladateljica. Nagrajenka je bila proglašena 26. marca v Wimmerbyju, rojstnem kraju Astrid Lindgren, v neposrednem prenosu pa tudi na sejmu otroških knjig v Bologni. Nagrado sta ji na posebni svečani prireditvi 27. maja v Stockholmu izročili princesa Victoria in Lena Adelsohn Liljeroth, švedska ministrica za kulturo.

Marisol Misenta – Isol se je rodila leta 1972 v Buenos Airesu, kjer z možem in enoletnim sinom živi tudi sedaj. S svojo prvo slikanico *Vida de perros* (*Življenje psov*) se je predstavila leta 1996 na tekmovanju v Mehiki in od tedaj je več njenih slikanic izšlo v Mehiki kot v Argentini. Njene slikanice so namenjene mladim bralcem, a so »naslovniško odprte« oz. so »over-cross« dela. Silovita sporočila spajajo z izvirnimi likovnimi izrazi in inovativnimi oblikovalskimi rešitvami. Njena bibliografija je obsežna,

za svoja dela je prejela že več pomembnih nagrad, med drugim je bila leta 2007 med finalisti za Andersenovo nagrado. Njena dela so prevedena v več svetovnih jezikov; žal še nimamo nobenega prevoda v slovenščino. Na letošnji prodajni razstavi Bologna po Bologni je bila obiskovalcem posebej predstavljena njena izjemna slikanica *Nocturno*, s katero si lahko »v 5 minutah pričaramo svetle sanje« (Fondo de Cultura Económica, México, D. F. 2011).

Slovenska sekcija IBBY je za nagrado ALMA 2013 kandidirala pisateljico Janjo Vidmar in ilustratorja Damijana Stepančiča; njuno kandidaturo Slovenska sekcija IBBY ponavlja tudi za ALMA 2014.

BOOKBIRD, APRIL 2013

Na naslovnici letošnje druge številke revije Bookbird (Vol. 51, Št. 2., april 2013) je ilustracija Isol, nagrajenke ALMA 2013, iz slikanice *El Globo* (Globus). V razdelku *Reviews* (Pregledi) pa na str. 79–80 najdemo predstavitev »priročnika za branje kakovostnih mladinskih knjig 2012« z naslovom *Algoritem arene* (Ljubljana: Mestna knjižnica Ljubljana, 2012). Kaja Bucik, študentka postdiplomskega študija na Univerzi v Ljubljani, je več mesecev študirala v Mednarodni mladinski knjižnici v Münchnu, kjer sta jo Christiane Raabe in Jochen Weber, ki

urejata to rubriko v reviji *Bookbird*, povabila k sodelovanju. Predstavila je delo MKL, Pionirske – centra za mladinsko književnost in knjižničarstvo na področju spremljanja in vrednotenja knjig za otoke in mladino, nato pa zelo pregledno še priročnik *Algoritem arene*, ki predstavlja knjige iz leta 2011. Poudarila je pomen priročnika pri prizadevanjih za kakovostnejše knjige in za dvig bralne kulture.

Vse prispevke v rubriki IBBY novice je pripravila Tilka Jamnik